

Drönbild över
Guteruds gård,
Långserud, Säfle.

Ett lätt komplicerat generationsskifte

Tre bröder, åtta barn och fyra som vill ta över. Ett generationsskifte kan bli komplicerat för mindre. Men så är utgångsläget när nästa generation ska ta över Guteruds och Sätters gårdar i Långserud och Kila.

TEXT & FOTO **LENA KARLSSON**

När de tre bröderna Göte, Olle och Kent Jakobsson tog över driften efter sin far skedde det under dramatiska former. Fadern avled oväntat av hjärtproblem 1981 och plötsligt stod de unga bröderna med ansvaret för gården tillsammans med sin mamma Anna-Lisa Jakobsson.

– Det var inte helt enkelt. Vi kunde ju inte ens ställa in en såmaskin. Det gjorde pappa och sedan sa han bara: Kör!

Det berättar Olle Jakobsson när vi träffas runt fikabordet i personalrummet på Guterud. Här är det mycket prat och skratt men här sker också många viktiga

diskussioner om verksamheten. Mjolkproduktionen är basen i det som numera är Guterud Lantbruk AB och bildandet av driftsbolaget har varit ett första steg mot ett generationsskifte.

SAMMANLAGT FINNS CIRKA 750 djur i besättningen av vilka runt 440 kor i konventionell drift fördelat på de två gårdarna Guterud i Långserud och Säter i Kila. Från Guterud levereras mjölken till Arla medan mjölken från Säter går till närbelägna Wermlands Mejeri i Värmlands Nysäter. Bröderna var med redan när det lokala mejeriet drogs i gång på 1990-talet men då under namnet Gillbergadalens Mejeri. Men livslängden blev kort, anledningarna var flera och mejeriet gick i konkurs.

– Vi var för tidigt ute helt enkelt. Men utan den tråkiga historien hade inte Wermlands Mejeri funnits i dag och dit är det roligt att leverera. Inte bara för att det är bättre betalt utan också för att det är ett lokalt mejeri och mjölken produceras nära konsumenterna i Värmland, säger Olle och Göte Jakobsson.

FRÅN BÖRJAN VAR mjolkproduktionen småskalig med dagens mått mätt. Brödernas föräldrar hade närbelägna gården Backa med 8 mjölkkor för att sedan dubbla antalet till 16 när de tog över farföräldrarnas gård Guterud. 1979 påbörjades bygget av en ny ladugård på Guterud med plats för 32 kor samt kvigor och kalvar.

– Sett till hur det då såg ut i den här bygden så var det ett stort bygge och väldigt modernt, säger Olle Jakobsson.

Det tog ett par år att bygga ladugården och under den tiden avled deras far. För bröderna rädde det ingen tvekan, alla tre var intresserade och ville jobba med jordbruk så det var självklart att ta över. Rent formellt skedde det 1980. Sedan dess har gården utvecklats successivt med plansilor, lösdrifter, gödselbrunnar, satellitbrunnar och ladugård. De tog också initiativ till byggandet av ett närbeläget hyreshus för att skapa boendemöjligheter på landsbygden.

– Det har inte gått ett år utan att vi byggt ut eller byggt nytt, säger bröderna. »

De tre bröderna, från vänster, Göte, Olle och Kent Jakobsson fick ta över ansvaret för gården när deras far oväntat gick bort. Främst föll ansvaret på Göte och Olle, Kent var inte mer än 11 år gammal då.

Kusinerna Rasmus Jakobsson, till vänster, och Erik Jakobsson, till höger, är två av fyra som ska ta över Guteruds lantbruk i Långserud, Säfle. I mitten Samuel Ottosson, som är gift med Hanna Ottosson (Jakobsson) som är den tredje kusinen. Den fjärde är hennes bror David Jakobsson (inte i bild).

Den senaste ladugården med plats för 300 kor stod klar för inflyttning 2013.

När den gamla ladugården på Guterud började byggas 1979 med plats för 32 kor betraktades det som ett stort bygge i trakten. Med ladugården fördubblades antalet kor från 16 till 32. Om man vill göra en jämförelse skulle motsvarande utökning i dag innebära cirka 600 kor.

»Vi sitter ju inte och väntar på att få bestämma. Vi fyra är redan nu delaktiga i driften så det blir egentligen ingen stor förändring.«

» I dag brukas 800 hektar av vilka 700 hektar är åker och 100 hektar är permanenta beten. Av åkermarken fördelas 400 hektar på vall och 300 hektar på helsäd och spannmål.

Av marken ägs enbart 200 hektar, övriga 600 hektar är arrenden. Jakobs- sons har aldrig haft ambitionen att jaga mer mark för att växa men i gränslandet mellan skogs- och mellanbygder har många gårdar lagts ner. Därmed har de också erbjudits mark i form av arrenden allt eftersom.

– Det bygger mycket på att vi har många arrenden så om ett arrende försvinner gör det inte så mycket, säger Erik Jakobsson, son till Göte och en av de fyra kusiner som ska ta över driften.

ERIK JAKOBSSON HAR tagit ett allt större ansvar för växtodlingen de senaste fyra åren. Från början var det mest traktorer som gällde, sedan utvecklades intresset till att få bästa maskinparken för de marker som brukades. I dag har de också en stor och effektiv vallkedja, mycket tack vare ett väl fungerande samarbete med Björkil & Amnebyns Mjolk i Åmål (se Lantmannen nummer 2 2020).

– I dag handlar mitt intresse och engagemang mer om att få de bästa skördarna. Vallen är verkligen nummer 1 för oss, det handlar om både stora kvantiteter och om att hålla hög gräs- kvalitet, säger Erik Jakobsson.

Varje dag körs det in 25–30 ton

Mjolkproduktion har lång tradition i familjen Jakobsson. På en gammal ladugårdsdörr som tagits till vara och satts upp på väggen i den nya ladugården visar Olle Jakobsson hur de bevarat historien och mjölkdiplomen som brödernas mormor en gång fick ta emot.

ensilage till korna i de båda ladugårdarna. För att klara torkår som 2018 jobbar de hela tiden mot att ha ett halvår upp till ett års foder i buffert.

– Vi klarade det året tack vare att vi hade en buffert men också för att vi kunde ta foder på 150 hektar som annars låg i träda på olika ställen, säger Erik Jakobsson.

BÅDE ERIK JAKOBSSON och kusinen

Rasmus Jakobsson kom in i verksamheten just genom maskindelen. Båda var med och körde både grus och egen grävmaskin när den stora ladugården byggdes i början av 2010-talet. När Erik valde en inriktning allt mer mot växtodlingen och vallen har Rasmus fastnat för korna och mjolkproduktionen på Guterud.

Den nya ladugården var en investering på 22 miljoner kronor och med plats för

Driftsbolaget

GUTERUD Lantbruk AB med Guteruds och Sätters gårdar ägs i dag av bröderna Kent Jakobsson, 52, Olle Jakobsson, 61, och Göte Jakobsson, 63.

TILLSAMMANS har de åtta barn av vilka fyra av kusinerna är intresserade av att ta över driften:

RASMUS Jakobsson, 30, son till Olle.

ERIK Jakobsson, 29, son till Göte.

HANNA Ottosson, 23, dotter till Kent. Just nu föräldraledig men annars ansvarig för ladugården på Säter tillsammans med sin man Samuel.

DAVID Jakobsson, 25, son till Kent, är traktorförare, kör mycket entreprenad och ansvarig för maskinreparationerna.

300 kor. För två år sedan byggdes den ut med ytterligare 20 meter för att bland annat få ett bättre flöde i ladugården och överblick över kalvningarna. Sju robotar sköter mjölkningen och på Guterud har man valt att ha en robot mer än rekommenderat i stället för att maxa antalet kor per robot.

– Många har valt att ha en överkapacitet i maskinparken. Vi har valt att ha det på robotarna i stället. I gengäld mjölkar korna bra och vi ser också att de mår bättre med mindre stress. Det är också mindre stress även för oss människor. Nu slipper vi gå upp mitt i natten för att fixa om en robot står still. Kapaciteten räcker ändå, säger Rasmus Jakobsson.

DRIFTEN ÄR KONVENTIONELL, frågan om att gå över till ekologisk produktion har varit uppe till diskussion men det har av olika skäl inte varit aktuellt.

– Ska man köra eko måste man också tro på och brinna för det ekologiska. Nu ökar också kraven på oss konventionella mjölkproducenter så mycket att glappet mellan oss och eko blir allt mindre, säger Erik Jakobsson.

Fram till att driftsbolaget Guterud Lantbruk AB bildades drev bröderna verksamheten som enskild firma med tre delägare. Nu börjar de närma sig nästa steg, som ska tas kommande årsskifte genom att de fyra kusinerna går in som delägare i driftsbolaget.

– Samtidigt sitter vi ju inte och väntar på att få bestämma. Vi fyra är redan nu delaktiga i driften så det blir egentligen ingen stor förändring. Men till själva generationsskiftet är det fortfarande långt kvar, säger Erik Jakobsson.

Erika Ekesbo Andrén coachar företagare i de gröna näringarna och driver olika mentors- och ledarprogram.

”Börja i rätt ände”

Roller och relationer. Det är viktigare att börja i den änden än att starta med pengar och ekonomi när nya generationer ska ta vid.

TEXT **LENA KARLSSON** FOTO **OSKAR SJÖLANDER**

Erika Ekesbo Andrén har lång erfarenhet av att coacha företagare i de gröna näringarna och driva olika mentor- och ledarprogram. Nu går hon in på sista året som projektledare för ett ägarskiftesprogram som omfattar Västra Götaland, Halland och Värmland. Programmet driver hon via sitt företag Utsikt Affärsutveckling och det finansieras av Landsbygdsprogrammet.

Bärande i programmet är fyra utgångspunkter kring att äga, bo, driva och relatera på gården. Att börja i dessa ändar är viktigare än att starta med ekonomi.

– Att börja med de skattemässiga och ekonomiska frågorna är en av de största fallgroparna men vi ser också hur den synen nu har utmanats och ändrats, säger Erika Ekesbo Andrén.

ÄVEN DEN TIDIGARE synen på att driva gården vidare inom samma familj har utmanats. Ett exempel som hon nämner är en släktgård som drivits i många generationer men där ingen av de nu vuxna barnen var beredda att ta över:

– Det medförde att föräldrarna fick lösgöra sig från traditionen och synen på att ”det enda rätta” var att gården ska ärvas vidare. De har nu i stället börjat se sina anställda och grannar med nya ögon och inlett diskussioner. Det är viktigt lyfta blicken och även se vad som blir bäst för företaget, säger Erika Ekesbo Andrén.

Här delar hon med sig av sina erfarenheter kring ett antal frågor kring generationsskiftet.

Vad är viktigast att reda ut?

– Vad var och en vill! Och vilka som har intresse av och förmåga att driva verksamheten vidare och om det finns underliggande konflikter som till exempel upplevda orättvisor som barn eller önskemål från föräldrar om vem som ska driva vidare.

– Det juridiska som köp, gåva eller blandat fäng, syskonkompensation och eventuellt samägandesrättsavtal.

– Att se över om man är gift eller sambo och vilka stora konsekvenser det ena eller andra alternativet ger. Det är särskilt viktigt om det finns gemensamma omyndiga barn.

Vad kan vara svårast att komma överens om?

– När den äldre generationen ska sluta styra.

– Om och när maka, make eller sambo till övertagaren ska inkluderas i ägande och drift.

– Värdet av inarbetad tid innan skiftet, det bör regleras med marknadsmässiga villkor för att slippa framtida diskussioner.

Vad kan vara relativt lätt att komma överens om?

– Diskuterar och löser man ovanstående är det enligt min erfarenhet ofta enkelt att komma överens om ekonomidelen och vem som ska bo var. Men det är viktigt att göra saker i rätt ordning och börja med relationerna.

Vilka är de största fallgroparna?

– Att inte alla lyssnar eller får prata vilket synliggör ojämställdhet och osunda maktstrukturer.

– Att tro att ett skifte enbart är en skattemässig och ekonomisk fråga.